

Sipoon kunta

Arviointikertomus 2019

8.6.2020

Sisälllys

1.	Johdanto	3
1.1.	Tarkastuslautakunnan tehtävät	3
1.2.	Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta	3
1.3.	Tilintarkastus	4
2.	Vuoden 2018 arviointikertomuksen käsittely	4
3.	Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2019	5
3.1.	Tarkastuslautakunnan huomiot taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta	5
3.1.1.	Talousarviomuutosten käsittely	6
3.1.2.	Lainamäärän kehitys	7
4.	Toiminnan sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2019	7
4.1.	Kunnanhallitus	8
4.1.1.	Sisäinen valvonta ja konsernivalvonta	8
4.2.	Talous- ja hallintokeskus	9
4.3.	Kehitys- ja kaavoituskeskus	9
4.4.	Sosiaali- ja terveysosasto	10
4.4.1.	Työhyvinvointikysely sosiaali- ja terveysosastolla	11
4.4.2.	Yleistä hammashoidosta	11
4.4.3.	Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen	11
4.4.4.	Työikäisen väestön toimintaedellytysten vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	11
4.4.5.	Ikäihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen	12
4.4.4.1.	Vanhusten kotihoito	12
4.4.5.	Ruokapalvelut	12
4.5.	Sivistysvaliokunta	12
4.6.	Tekninen valiokunta, rakennus- ja ympäristövaliokunta	14
5.	Henkilöstö	15
6.	Muita havaintoja	18
7.	Johtopäätökset	19
8.	Allekirjoitukset	19

1. Johdanto

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Sipoon kunnan vuoden 2019 hallinto ja talous on tarkastettu kuntalain ja kunnan hallintosäännön mukaisesti. Tarkastuslautakunnan tehtävät määritellään kuntalain 121 §:n mukaan seuraavasti:

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kuntalain mukaan kunnanhallitus antaa kunnanvaltuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

1.2. Tarkastuslautakunnan kokoonpano ja toiminta

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden 2019 aikana yhteensä 11 kertaa. Arviointitehtävänsä toteuttamiseksi lautakunta on kuullut kokouksissaan viranhaltijoita. Lisäksi tarkastuslautakunta on seurannut tilintarkastuksen tarkastussuunnitelman toteutumista ja pitänyt yllä viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden sidonnaisuusrekisteriä.

Kunnanvaltuuston 12.6.2017 (§ 67) valitseman tarkastuslautakunnan kokoonpano on seuraava:

<u>Varsinainen jäsen</u>	<u>Varajäsen</u>
Harri Lehtonen, puheenjohtaja	Maija Lepistö
Hannele Rauha, varapuheenjohtaja	Janne Nickström
Hans-Peter Lindgren	Sakarias Liimatainen
Minna Lindblom	Pauliina Tapio
Kirsi Toivola	Kristiina Ovaskainen

Tarkastuslautakunnan päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan esityksestä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut Tommi Heittola.

Tarkastuslautakunta on laatinut vuosittaisen arviointikertomuksen kunnanvaltuustolle vuodelta 2019. Arviointi on perustunut vuoden 2019 tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettyihin tietoihin sekä viranhaltijoille esitettyihin kyselyihin.

1.3. Tilintarkastus

Kunnan vuoden 2019 hallinto ja talous on tarkastettu kuntalain ja kunnan hallintosäännön mukaisesti. Lakisääteisten tilintarkastuspäivien lukumäärä on arviolta 37 tarkastuspäivää. Sen lisäksi tulevat lautakunnan sihteerintehtävät ja mahdollisesti ostettavat asiantuntijapalvelut. Tilintarkastusyhteisö antaa lautakunnalle kirjallisia ja suullisia raportteja tarpeen mukaan. Tilintarkastuskertomus annetaan tilinpäätöksen tarkastamisen jälkeen valtuustolle.

Tarkastuslautakunta valmistelee ja tekee valtuustolle ehdotuksen tilintarkastusyhteisön valinnasta. Tilintarkastusyhteisöksi tilikausiksi 2017–2020 on valittu KPMG Oy Ab. Kunnanvaltuusto teki hankintapäätöksen 4.9.2017 (§ 95). Päävastuullisena tilintarkastajana on toiminut JHT, HT, CIA Martin Slotte.

Tilintarkastaja on raportoinut tarkastuslautakunnalle tarkastussuunnitelman toteutumisesta. Tilintarkastaja on antanut tarkastuslautakunnalle vuoden 2019 tilintarkastuksesta seitsemän kirjallista raporttia. Nämä raportit on lisäksi toimitettu kunnan johdolle.

Tarkastuslautakunta edellyttää, että tilintarkastajan raporteissa esitetyt havainnot ja suositukset johtavat korjaaviin toimenpiteisiin.

2. Vuoden 2018 arviointikertomuksen käsittely

Kunnanhallitus on antanut lausunnon vuoden 2018 arviointikertomuksen johdosta. Lausunto valmistui syyskuun lopussa ja on käsitelty kunnanhallituksen kokouksessa 24.9.2019. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt kunnanhallituksen lausunnon vuoden 2018 arviointikertomuksen johdosta 7.10.2019. Tarkastuslautakunta on käsitellyt kunnanhallituksen lausunnon 29.10.2019.

Kunnanhallituksen lausunnon perusteella tarkastuslautakunnalle on jäänyt osittain epäselväksi ja kaikista vastauksista ei käy selvästi ilmi, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty tai ollaan ryhtymässä.

Tarkastuslautakunnan jo viime vuotisessa arviointikertomuksessa esittämä ”huoli talouden ja hallinnon prosesseista” näyttäisi konkretisoituneen vuonna 2019. Lisäksi vuonna 2019 talousjohtajan johdolla toteutetussa taloushallinnon prosessien sisäisessä tarkastuksessa ja Sivistyksen talousarviolityksistä tehdyssä ulkoisessa tarkastuksessa on paljon huomioita taloushallinnon prosessien toimimattomuudesta ja resurssien riittämättömyydestä.

Tarkastuslautakunta vaatii, että löydöksiä osalta toimenpiteisiin ryhdytään ja taloushallinnon resurssit turvataan kaikille yksiköille.

3. Taloudellisten tavoitteiden toteutuminen vuonna 2019

Kunnanhallituksen toimintakulut alittuivat 1,62 milj. euroa, mikä johtui lähinnä sisäisten it-tuottojen, sisäisten pääomavuokratuottojen sekä maanmyynnistä saatujen myyntivoittojen alittumisesta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan toimintakulut ylittyivät 0,74 milj. euroa ja vastaavasti toimintatuotot alittuivat 0,09 milj. euroa. Toimintakate ylittyi näin ollen 0,83 milj. euroa. Ylitys johtui pääasiassa erikoissairaanhoidon vuoden 2019 lopullisista kustannuksista.

Sivistysvaliokunnan toimintakulut alittuivat 1,68 milj. euroa. Toimintatuotot alittuivat vastaavasti 0,12 milj. euroa, joten toimintakate alitti muutetun talousarvion 1,56 milj. eurolla. Ulkoisten toimintakulujen alitus oli 0,74 milj. euroa ja sisäisten toimintakulujen alitus 0,82 milj. euroa.

Tekniikka- ja ympäristövaliokunnan toimintakulut ylittyivät 0,15 milj. euroa. Toimintatuotot ylittyivät 0,78 milj. euroa. Sisäisten vuokratuottojen osuus ylityksestä oli 0,3 milj. euroa ja muiden vuokratuottojen osuus 0,16 milj. euroa.

Kunnan henkilöstökulut kasvoivat 1,24 milj. euroa eli 2,2 % ja toimintakulut yhteensä 8,3 milj. euroa eli 5,4 % edellisvuodesta.

Kunnan verorahoitus toteutui hieman budjetoitua parempana. Verotuloja kertyi 103,2 milj. euroa, mikä on 4,2 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna. Valtionosuuksia kunta sai 15,1 milj. euroa, mikä on 13 % enemmän kuin edellisvuonna.

Maanmyynnistä saadut myyntivoitot olivat yhteensä 4,75 milj. euroa vuonna 2019, mikä on 0,25 milj. euroa budjetoitua vähemmän.

Tilikauden 2019 vuosikate (ml. Sipoon Vesi) oli 5,4 milj. euroa ja tilikauden tulos -0,07 milj. euroa, mutta poistoero- ja varausten muutoskirjausten jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui 1,09 milj. euroa.

Kunta velkaantui lisää vuoden 2019 aikana ja lainamäärä vuoden lopussa oli 36,6 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna eli 105,6 milj. euroa. Lainakannasta 50 milj. euroa oli lyhytaikaisia kuntatodistusluottoja. Asukaskohtainen lainamäärä oli vuoden lopussa 4989 euroa.

3.1. Tarkastuslautakunnan huomiot taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

Sipoon kunnan talous ei ole tasapainossa ja vaatii toimenpiteitä laajalla koko kunnan rintamalla:

- sisäisten menojen ja tuottojen siirtely osastojen välillä ei auta talouden isossa kuvassa
- käyttötalouden ulkoisten menojen sopeuttaminen ja ulkoisten tuottojen kasvattaminen
- investointien vähentäminen
- verokertymän suhteellinen kasvattaminen
- ulkoisten myyntituottojen kasvattaminen pääomaa ja/tai kiinteistöjä myymällä

3.1.1. Talousarviomuutosten käsittely

Vuoden 2019 aikana Sipoon kunnassa on myönnetty lisämäärärahoja (10,16 milj. euroa) tilivuodelle 2019:

- 1 Kunnanvaltuusto on hyväksynyt sosiaali- ja terveysosaston 80 000 euron lisämäärärahapyynnön 29.4.2019 pitämässään kokouksessa.
- 2 Amiraalitie kunnostukseen on myönnetty tekniselle osastolle 600 000 euron määrärahaylitys valtuuston kokouksessa 29.4.2019.
- 3 Nya Sockengårdenin projektin käyttötalousosaan myönnettiin kunnanvaltuuston päätöksellä 671 000 euron lisämääräraha ja investointiosaan 2,26 milj. euron lisämääräraha.
- 4 Kunnanvaltuusto on myöntänyt Bastukärrin asemakaava-alueen investointimäärärahaan 500 000 euron lisäyksen 9.9.2019 tehdyllä päätöksellä.
- 5 Kunnanvaltuusto on edelleen päättänyt, että Amiraalitie kunnostukseen on myönnetty 150 000 euron lisämääräraha.
- 6 Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 98 000 euron lisämäärärahan Jokipuiston koulun väistötilojen hankintaan 7.10.2019 tekemällään päätöksellä.
- 7 Kunnanvaltuusto on hyväksynyt 11.11.2019 2,53 milj. euron lisämäärärahan teknisen osaston investointeihin ja sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 1,3 milj. euron ja sivistysvaliokunnalle 1,97 milj. euron lisämäärärahan.

Vuoden 2020 aikana Sipoon kunnassa on myönnetty lisämäärärahoja (3,59 milj. euroa) tilivuodelle 2019:

- 1 Kunnanvaltuusto on myöntänyt kunnanhallituksen vastuualueen toimintakatteeseen 1,6 milj. euron alitusoikeuden. Toimintakatteen alitus johtui pääosin siitä, että sisäiset IT-tuotot alittivat osastolle budjetoidun summan 1,1, milj. eurolla. Myös pääomavuokratulot alittivat budjetin noin 0,5 milj. eurolla.
- 2 Lisäksi kunnanvaltuusto on 18.5.2020 myöntänyt sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 826 000 euron ylitysoikeuden toimintakatteen osalta.
- 3 Sipoon Vesi-liikelaitos on ylittänyt sille myönnettyt investointimäärärahat noin 1,16 milj. eurolla. Ylitykset ovat johtuneet asemakaava-alueiden ulkopuolisten alueiden kehittämisestä syntyneistä ylityksistä sekä Työpaikkakadun lisätyölaskuista aiheutuneesta ylityksestä. 18.5. kunnanvaltuusto on päättänyt, että Sipoon Vesi -liikelaitoksen investointien kokonaismäärärahaa nostetaan 1,16 milj. eurolla.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää valtuuston huomion talousarviomuutosten käsittelyyn.

Määrärahalisäyksissä tai tulojen alituksissa ei kerrota, miten rahoitus järjestetään, joten vaikutus

kokonaistaloudelliseen tilanteeseen jää epäselväksi. Kuntalain 110 § momentin 4. mukaan talousarviossa osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan.

Sipoon kunnan hallintosäntö luku 9. § 68 Talousarviomuutokset:

Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä valtuustolle siten, että valtuusto ehtii käsitellä muutosehdotukset talousarviovuoden aikana. Talousarviovuoden jälkeen talousarvion muutoksia voidaan käsitellä vain poikkeustapauksissa. Tilinpäätöksen allekirjoittamisen jälkeen valtuustolle ei voi enää tehdä talousarvion muutosehdotusta.

3.1.2. Lainamäärän kehitys

Kunnan nykyiset investoinnit rahoitetaan pääosin lainalla. Lainamäärä kasvaa vuoteen 2022 6 048 euroon per asukas (talousarvio 2020 asukaskasvun ennusteen pohjalta). Mikäli asukaskasvu jää tavoitteesta ja toteutuu esimerkiksi vuoden 2019 toteuman mukaan, nykyisellä lainanottotahdilla lainamäärä per asukas kasvaa huomattavasti suhteessa vuoden 2022 ennusteeseen. Samaan aikaan on lähivuosina riskinä korkojen nousu ja kansantalouden hidastuminen.

Sipoon kunnan toimintakertomus 2019, s. 23: *”Jos taloudellinen kasvu hidastuu, erityisenä riskinä on kunnan käyttötalouden kustannusten kasvu suhteessa tulopohjaan ja investointiohjelmasta aiheutuvan velkaantumisen tuomiin kustannuksiin. Johtuen kunnan korkeana pysyvistä investointitasosta, kunta velkaantuu nopeassa tahdissa. Poistojen kasvu vaikeuttaa talouden tasapainotilan saavuttamista tuloslaskelman näkökulmasta. Vaikka korkotason ennustetaan vielä useiden vuosien ajan olevan erittäin matala, kohdistuu kunnan lainasalkkuun kuitenkin ainakin pitkällä aikavälillä jonkinasteinen korkoriski, joka voi realisoitua korkeampina rahoituskustannuksina.”*

Vuoden 2018 tilinpäätöksessä lainakanta per asukas on 3338 euroa ja vuoden 2019 tilinpäätöksessä vastaava luku on 4989 euroa, jolloin lainakannan kasvuprosentti on 49,5. Lainat ja vuokravastuut per asukas vuoden 2018 tilinpäätöksen osalta olivat 3508 euroa ja vuoden 2019 tilinpäätöksessä 5632 euroa per asukas.

Lainakanta vuoden 2018 tilinpäätöksessä oli 69 milj. euroa ja vuoden 2019 tilinpäätöksessä 106 milj. euroa. Kasvu lainakannassa 65,1%.

Tarkastuslautakunta suosittelee lainakannan hillitsemiseksi; vähentämään huomattavasti investointeja sekä tarkastelemaan nykyistä palveluverkkoa ja käyttämättömiä kiinteistöjä kokonaistaloudellisesti.

4. Toiminnan sitovien tavoitteiden toteutuminen vuonna 2019

Sitovia tavoitteita oli 42 kpl vuodelle 2019, joista toteutui toimintakertomuksen mukaan 31 kpl eli 73,8 %.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteita toteutui vain 24 kpl eli 57,1 %. Vastaava luku edellisellä vuonna oli 74,4 % (43 tavoitetta, joista 32 toteutui).

Osa tavoitteiden mittareista oli vaikeasti tulkittavissa eivätkä ne antaneet realistista kuvaa tavoitteiden toteutumisesta. Sitovien tavoitteiden toteutumista ei tarkastuslautakunnan mielestä tarpeeksi selvitetä

toimintakertomuksessa. **Tarkastuslautakunta kehottaa avaamaan sitovien tavoitteiden toteutumisperusteita sanallisesti liikennevalojen lisäksi.**

Vuodelle 2019 asetettiin lukumäärällisesti vähemmän tavoitteita, jotka ovat myös paremmin sidottu valtuustokauden tavoitteisiin. Lisäksi vuoden 2019 sitovien tavoitteiden mittarit ovat vähemmän tulkinnanvaraisia, joten edistystä tässä on jo havaittavissa. **Tarkastuslautakunta huomauttaa, että sitovien tavoitteiden mittareihin kiinnitettäisiin edelleenkin huomiota, jotta tulkinnanvaraisuuksia tavoitteiden toteutumiseen ei jäisi.**

Tarkastuslautakunta haluaa edelleen korostaa, että sitovat tavoitteet ja niiden seuranta käsitellään säännöllisesti kaikissa valiokunnissa ja että käsittely dokumentoidaan pöytäkirjoihin. Valiokunnissa tulisi analysoida syyt siihen, miksi tavoitteisiin ei olla pääsemässä ja mitkä ovat korjaavat toimenpiteet. Mikäli osastojen johtajat eivät tuo sitovien tavoitteiden seuranta kokousten esityslistalle, on valiokuntien puheenjohtajilla vastuu nostaa ne kokousten asialistalle.

4.1. Kunnanhallitus

Kunnanhallitukselle oli asetettu 13 valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta, joista 10 oli merkattu suoraan tietyn osaston tavoitteeksi. Näistä kolmesta vain kunnanhallitukselle kirjatusta tavoitteista toteutui yksi ja kaksi tavoitetta jäi toteutumatta.

Toteutumatta jääneet tavoitteet olivat tavoitteet *nro 18: Sipoon kunnan käyttötalous ilman tontin myyntituloja on positiivinen ja nro 19: Sipoon kunnan verrannolliset toimintamenot asukasta kohden laskevat joka vuosi.*

Tarkastuslautakunta toteaa, että kumpikaan edellä mainituista tavoitteista ei ole toteutunut. Tavoite nro 20 oli, että ei nosteta kunnallisveroa eikä kiinteistöveroa. **Tarkastuslautakunta suosittelee mittarin tarkastusta, koska mittari ei ohjaa kunnan toimintaa ja taloutta.**

4.1.1. Sisäinen valvonta ja konsernivalvonta

Tarkastuslautakunnan mielestä toimintakertomuksesta 2019 ei edelleenkään käy ilmi, miten sisäistä valvontaa on käytännössä toteutettu ja miten mahdolliset sisäisessä valvonnassa esille tulleet puutteet on raportoitu. Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan selontekolomakkeiden sisältö ei tarkastuslautakunnan mielestä heijastu toimintakertomukseen. Riskien hallinta ryhmä koostuu kunnanjohtoryhmästä. Sisäisiä tarkastuksia on tehty yksi kappale, mutta sitä ei ole käsitelty kunnanhallituksessa.

Tarkastuslautakunta vaatii, että kunnanhallitus käsittelee valtuustolle lupaamansa sisäiset tarkastukset ja listaa selkeät päätökset toiminnan kehittämiseksi sekä toteuttaa konkreettiset ohjaavat toimenpiteet, joihin on ryhdytty sisäisen valvonnan toteuttamiseksi ja havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

Tarkastuslautakunta kehottaa päivittämään kunnan riskikartoituksen ajan tasalle. Tarkastuslautakunta korostaa, että varsinkin kriisiaikoina riskikartoitus tulisi tehdä jopa useita kertoja vuodessa. Riskikartoitus on olennainen osa talouden ja toiminnan johtamista.

Tarkastuslautakunnalle ei käy ilmi, millä perusteella kunnan tytäryhteisöjen hallituksen jäsenet on nimitetty. Kuntalain 47 § mom. 2 mukaan kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Esimerkiksi kunnan keskinäisten kiinteistöosakeyhtiöiden hallitusten jäsenet toimivat kaksoisroolissa, koska kunta sekä ostaa että myy palveluita kyseisille yhtiöille.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaksoisroolitukset puretaan intressiristiriidan vuoksi.

Tarkastuslautakunta vaatii, että konsernivalvonta toteutetaan ja raportoidaan kirjanpitolautakunnan kuntajaoston toimintakertomusohjeen mukaisesti. Tarkastuslautakunta korostaa hyvän hallintotavan merkitystä tytäryhteisöjen ohjauksessa ja valvonnassa.

Tarkastuslautakunnan mielestä konsernivalvonnan selonteko kohdassa 1.6.6. sivulla 42 on riittämätön eikä vastaa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjetta toimintakertomuksen laatimisesta. Konsernivalvonnan selonteko on sisällöltään täysin sama kuin edellisenä vuonna.

Tarkastuslautakunta pyytää selvitystä, miksi konsernitilinpäätökseen ei ole sisällytetty Asunto Oy Sipoon Mäntykangasta.

4.2. Talous- ja hallintokeskus

Talous- ja hallintokeskukselle oli asetettu 3 valtuustoon nähden sitovaa tavoitetta, joista voidaan todeta yhden toteutuneen (tavoite 16), yhden jääneen toteutumatta (tavoite 2) ja yhtä ei voida mittariasetannasta johtuen varmistaa toteutuiko vai ei (tavoite 4).

Talous- ja hallintokeskus on kunnan johtamisen näkökulmasta avainyksikkö. Talous- ja hallintokeskuksen tulee tukea ja ohjata muita kunnan yksiköitä. Ongelmat ja puutteet tässä yksikössä heijastuvat koko kunnan toimintaan. Tarkastuslautakunta on aikaisemmissa havainnoissaan kiinnittänyt huomiota sisäiseen valvontaan, talousarvion laadintaan ja seurantaan sekä tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laadintaprosessiin.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että talouden- ja hallintokeskuksen toimintaa kehitetään nykyisestä reaktiivisesta toiminnasta proaktiiviseen eli ennakkoivaan toimintaan.

Tarkastuslautakuntaa toteaa, että toiminnallisen tavoitteen toteutumista ei voida arvioida, koska tilinpäätös ei sisällä vuoden 2019 tunnuslukuja E-myyntilaskujen ja -ostolaskujen osuuksista.

4.3. Kehitys- ja kaavoituskeskus

Kehitys - ja kaavoituskeskukselle valtuustoon nähden asetetuista seitsemästä (7) tavoitteesta on merkitty toteutuneeksi kuusi (6) ja yksi tavoite on merkitty osittain toteutuneeksi. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kolme toteutuneeksi merkittua tavoitetta ei ole toteutunut mittarien perusteella.

Ensimmäisen valtuustoon nähden sitovan tavoitteen mukaan Sipoon kunnalla on noin 2 vuoden kaavavaranto eri asumismuodoille tällä valtuustokaudella ja mittarina vuodelle 2019 oli, että Söderkullan kartanon asemakaava on ehdotusvaiheessa ja Talman asemakaava on hyväksytty valtuustossa. Söderkullan kartanon asemakaava on kuitenkin vielä luonnoksena nähtävillä ja tulossa ehdotusvaiheeseen ja Talman asemakaava on vasta luonnoksena eikä näin ollen ole myöskään ollut valtuuston hyväksyttävänä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoite ei ole toteutunut.

Kehitys- ja kaavoituskeskuksen tavoitteen toteutumisesta, jonka mukaan Sipoon uusien yritysten määrä kasvaa vähintään sadalla ja mittarina on, että Sipooseen tulee nettona vähintään 50 uutta yritystä, ei voida toimintasuunnitelman perusteella arvioida.

Myöskään sitovan tavoitteen, jonka mukaan Sipoon työpaikkaomavaraisuus nousee 70 prosenttiin ja uusia työpaikkoja luodaan 200 kappaletta, toteutumisesta ei voida toimintasuunnitelman perusteella arvioida.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kyseisten tavoitteiden toteutumisesta ei voida arvioida mittarien tai annettujen selitteiden perusteella, joten niitä ei voida todeta toteutuneiksi.

Yksikön tunnuslukujen valossa ei voida todeta, että osaston toiminta olisi ollut kovin tuloksekasta tai tavoitteiden mukaista.

Talousarviossa 2019 oli tavoitteeksi asetettu valmiita asuinaluekaavoja 80000 k-m² ja työpaikka-aluekaavoja 0 k-m². Tilinpäätöksen mukaan vuoden toteuma oli 500 k-m² asuinalueiden osalta ja työpaikka-alueilla 12901 k-m².

Osayleiskaavojen osalta oli jääty myös selvästi vuoden tavoitteista. Kyläosayleiskaavoissa oli vuoden tavoitteeksi asetettu 1 valmistunut osayleiskaava, toteuma oli 0 kaavaa. Strategisten osayleiskaavojen tavoitteeksi oli asetettu 2 valmista kaavaa, toteuma oli 0 kaavaa.

Tonttien myynti ja vuokrapäätösten osalta oli vuoden tavoite ylittynyt selvästi. Tavoite oli 35 kpl ja vuoden tulos oli 42 kpl.

Maanhankinnan tavoite oli 40 ha ja maata oli hankittu 46,3 ha vuoden aikana.

Maanmyynnissä tavoitteeksi oli asetettu 30 ha, mutta tavoitteesta oli jääty selvästi, sillä maata myyty vain 9,12 ha.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Kehitys- ja kaavoituskeskus ei ole saanut talousarvion mukaisia kaavatavoitteita toteutumaan. Tästä johtuen kunnalla ei ole tavoitteen mukaista kaavavarantoa vastaamaan kasvun vaatimuksia ja kaavatalous ei ole täten tasapainossa.

Kehitys- ja kaavoituskeskuksen antaman tiedon mukaan kymmentä (10) yritystä on kontaktoitu, nimenomaan yritystonttien myynnin edistämiseksi. Kontaktointia tapaamiseen on johtanut neljä (4) kontaktointia. Kaksi (2) tavatuista yrityksistä on kansainvälisiä toimijoita. Tarkastuslautakunta jää mielenkiinnolla seuraamaan toteutuvia yritystonttimyyntejä.

4.4. Sosiaali- ja terveysosasto

Sosiaali- ja terveysosastolle annetuista valtuustoon nähden kahdeksasta sitovasta tavoitteesta kuusi toteutui. Sote-uudistuksen jäätyä pois siihen liittyvät kaksi tavoitetta poistettiin valtuuston päätöksellä 11.11.2019.

Sosiaali- ja terveysosaston toimintakate ylittyi 0,8 milj. eurolla. Valtuusto myönsi käyttötalouteen 1,3 milj. määrärahalisäyksen vuonna 2019. HUS esitti palvelusuunnitelmassaan 0,7 miljoonaa enemmän

palveluihinsa vuodelle 2019, mutta tätä ei talousarviossa huomioitu. **Tarkastuslautakunta kehottaa, että talousarviossa tulisi noudattaa HUSin arviota täysimääräisesti.**

4.4.1. Työhyvinvointikysely sosiaali- ja terveysosastolla

Työhyvinvointikyselyn osastokohtaisena tavoitteena oli, että vuoden 2017 Soten keskiarvo 2,35 paranee yli kunnan keskiarvon. Tavoitteeseen päästiin, sillä Soten keskiarvo vuoden 2019 kyselyssä 3,9 ja kunnan keskiarvo vastaavasti 3,7.

Tarkastuslautakunta kiittää sosiaali- ja terveysosastoa aktiivisuudestaan, sillä parempien tuloksien lisäksi myös vastausprosentti oli kasvanut.

4.4.2. Yleistä hammashoidosta

Hammashuollossa ei ole tapahtunut muutoksia. Yksi työpari on puuttunut koko ajan ja väestömäärä on kasvanut. Vanhukset ovat haaste monine sairauksineen. Laitoksissa käy kerran vuodessa suuhygienisti, mutta kotihoidossa olevat ovat täysin kotihoidon vastuulla. Hoitajille pyritään antamaan resurssien mukaan koulutusta. Ilman omaisiaan asuvat yksinäiset asukkaat ovat myös haaste, sillä he ovat itse vastuussa hammashoidostaan.

Tarkastuslautakunta suosittelee edelleen tarkastamaan hammashoidon resurssien määrää suhteessa asiakasmäärään.

4.4.3. Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen sekä lapsiperheiden terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen

Lastensuojelulain 26 §:ssä säädettyjen määräaikojen käsittelyssä on ollut viivytyksiä. Palvelutarpeen arvioinnin valmistuminen on ylittänyt kolmen kuukauden määräajan 16 tapauksessa, joka on 11,3 % kaikista palvelutarpeen arvioinneista.

Lastensuojelun vuosittaiset sijoitusmäärät ovat nousseet. Kodin ulkopuolelle vuonna 2019 sijoitettiin 36 0-17 vuotiasta lasta, vastaava luku vuonna 2018 oli 35 lasta. Talousarvioon 2019 tavoitteeksi oli asetettu enintään 25 uutta sijoitusta. Mielenterveys- ja päihdetyö tarvitsee lisäresursointia, etenkin koululaisten keskuudessa ennaltaehkäisevään työhön.

Ennaltaehkäisevälle toiminnalle on kysyntää, esimerkiksi ehkäisypalvelun asiakasmäärä on kasvanut 267 % (vuonna 2018 oli 89 asiakasta ja vuonna 2019 oli 327 asiakasta).

Tarkastuslautakunta kehottaa lasten, nuorten ja perheiden palveluita panostamaan edelleen ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin laajasti.

4.4.4. Työikäisen väestön toimintaedellytysten vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Erikoissairaanhoidon kustannusten hillintä on mahdollista kotisairaalan ja yhteistyön tekemisessä erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhoidon välimaastossa.

Tarkastuslautakunta suosittelee, että Sosiaali- ja terveysosasto pitää yllä aktiivista yhteyttä kotisairaalahoidon ja HUSin erikoissairaanhoidon välillä.

4.4.5. Ikäihmisten hyvinvoinnin ja elämänlaadun edistäminen

Ikääntyvien määrän kasvu lisää palvelutarvetta sairaanhoito-, hammashoito- kuntoutuspalveluihin ja erikoissairaanhoidon ja tehostettuun palveluasumiseen.

Tehostettua palveluasumista on jouduttu edelleen hankkimaan vuonna 2019 lisääntyvästi yksityissektorilta. Tämän johdosta ostopalvelukustannukset ylittyivät hieman. Mikäli ostopalvelusuuntaus jatkuu, lisää se osaltaan myös kunnan resurssien käyttöä ostopalvelukohteiden tarkastuksiin.

Moni ikääntynyt on löytänyt Palveluohjaus- ja neuvontapiste Treffin. Treffi on liikkuva tiimi, joka on onnistuneesti laajentanut ohjaus- ja neuvontatoimintaansa Etelä- ja Pohjois-Sipooseen.

Yksityisiin hoitolaitoksiin on tehty yllätyskäyntejä, joissa Aluehallintovirasto on ollut mukana. Käynneillä todettiin mm. seuraavia epäkohtia: henkilöstömitoitus oli puutteellinen, työvuorolistoissa oli epäselvyyttä, lääkehuollossa oli ongelmia, yleisessä siisteydessä oli toivomisen varaa.

Tilanteeseen on puututtu aktiivisesti ja tarkastuskäyntejä on lisätty. Tällä hetkellä toiminta on kunnossa. Vammaisten palvelutarve on myös Sipoossa kasvussa.

Positiivista vammaispuolella oli kehitysvammaisten asumiseen tarkoitettu Aarre-koti, joka valmistui syksyllä. Kehitysvammaisille valmistui joulukuussa 2019 Kepakoti nuorille aikuisille Sievi hyvinvointitilojen ansiosta. Muutto siirtyi vuoteen 2020.

4.4.4.1. Vanhusten kotihoito

Lääkerobottien avulla on onnistuttu vähentämään kotikäyntejä merkittävästi. Potilaille jää enemmän aikaa, koska matkustamiseen menee vähemmän aikaa ja lääkeannostelijoiden aamuruuhkia on onnistuttu helpottamaan.

Suomen Akatemian rahoittamaa Rose -robottihanketta jatkettiin Sipoossa.

Tarkastuslautakunta seuraa mielenkiinnolla molempien projektien kehittymistä ja niiden tuomia hyötyjä.

4.4.5. Ruokapalvelut

Tarkastuslautakunnan mielestä lisääntynyt kouluruoan käyttö oppilaiden keskuudessa on ollut positiivista. **Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä huononevassa taloudellisessa tilanteessa, että tämä kehitys jatkuu edelleen myönteisenä.**

4.5. Sivistysvaliokunta

Sivistysvaliotoimikunnan toimialalle oli asetettu kaksi valtuustoon nähden sitovaa yhteistä tavoitetta. Näistä toinen oli merkattu toteutuneeksi ja toinen osittain toteutuneeksi. Tarkastuslautakunnan mielestä kumpikaan tavoite ei ole toteutunut.

Ensimmäinen valtuustoon nähden sitova tavoite on hyvinvointia tukevan ja ennaltaehkäisevän työn tekeminen kaikilla toimialoilla, joka sivistysvaliokunnan osalta oli muotoiltu tavoitteeksi keskittyä lasten ja nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Mittarina oli lapsille ja nuorille suunnattu kysely sekä kouluterveyskyselyn käyttäminen osittain. Tavoiteltavana tuloksena oli yli kansallisen keskiarvon oleva tulos (niiltä osin, kuin vertailuaineistoa on saatavilla). Tavoite on toteutunut niiltä osin, että Sipoo on osallistunut kouluterveyskyselyyn ja kouluissa tehtiin kouluviihtyvyysskyselyt syksyllä 2019. Molempien kyselyiden tulokset on analysoitu ja tuotu koulutusjaostoihin ja sivistysvaliokuntaan poliittiseen käsittelyyn vuoden 2020 puolella. Syy, miksi tavoite on vain osittain toteutunut, on se, että kouluterveyskyselyn osalta ei voida sanoa, että tulos olisi kansallisen keskiarvon yli.

Tarkastuslautakunta haluaa selvityksen, miksi kouluterveys -ja viihtyvyysskyselyiden tulokset käsiteltiin vasta huhti-toukokuussa 2020, kun tulokset olivat saatavilla jo syyskuussa 2019.

Toinen valtuustoon nähden sitova tavoite oli palvelulupausten määrittäminen keskeisille asiakaspalveluille ja sivistysvaliokunnassa tavoitteeksi oli asetettu vastaaminen kuntalaisten kirjeitse ja sähköpostilla lähettämiin kysymyksiin vastaaminen viiden työpäivän sisällä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoite ei ole voinut toteutua, koska mittaamista ei ole suoritettu.

Yksikkökohtaisia sitovia tavoitteita oli valtuustoon nähden asetettu kolmelta kappaleelta. Näistä yhdeksän oli merkattu toteutuneeksi, kolme osittain toteutuneeksi ja yksi tavoite oli merkitty toteutumattomaksi. Tarkastuslautakunnan mielestä kolme toimintakertomuksessa toteutuneeksi mainittua sitovaa tavoitetta ei kuitenkaan toteutunut mittarien perusteella.

Koulutuspalveluiden tavoite, jonka tarkoituksena oli toteuttaa palvelutytyväisyyskysely huoltajille, niin että huoltajat osallistuvat kyselyn suunnitteluun, siirrettiin syksylle 2020 valiokunnan päätöksellä.

Tarkastuslautakunta toteaa, että tavoite ei ole toteutunut, sillä sitovan tavoitteen siirtäminen olisi tullut tuoda valtuuston käsittelyyn talousarvion noudattamista koskevien ohjeiden mukaisesti.

Kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluiden osalta tavoitteena ollut yläkoululaisille suunnatun harrastepassin käyttöönotto jäi toteutumatta kulttuuri- ja vapaa-aikapalveluista riippumattomista syistä. Opetusministeriön harrastepassisovelluksen kilpailutus venyi ja pilottikunniksi ilmoittautuneet kunnat, joihin Sipoo kuuluu, saavat sovelluksen pilotointiin vasta keväällä 2020.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sitovan tavoitteen siirtäminen olisi tullut tuoda valtuuston käsittelyyn talousarvion noudattamista koskevien ohjeiden mukaisesti.

Sivistysosaston toimintakulujen alitus on 1,7 miljoonaa euroa, toimintatuotot on alitettu 0,1 miljoonalla eurolla ja toimintakate 1,6 miljoonalla eurolla.

Sivistysvaliokunnalle myönnetty lisätalousarvio kohdennettiin suurelta osin sivistysvaliokunnan hallintopalveluihin, mutta hallintopalveluiden toimintakatteen alittuminen johtuu olennaisesti koko sivistysosaston talousarvion alituksesta. Varhaiskasvatuksen toimintatuotot alittivat talousarvion noin 400 000 eurolla. Kunnanhallituksen myöntämää lisämäärärahaa 325 000 euroa, ei käytetty, koska säästöt toimintakuluissa tasasivat katteen.

Siivous- ja ruokapalvelujen järjestäminen muutettiin varhaiskasvatuksessa vuonna 2019 vastaamaan kunnan muiden tulosyksiköiden käytäntöä, jonka myötä siivoustyöntekijöiden henkilöstökustannukset

sisällytettiin sisäisiin vuokriin ja ruokapalvelutyöntekijöiden henkilöstömenot puolestaan ruuan hintaan. Uudenlaisen kustannuskertymän muodostumista oli tällöin vaikeampaa arvioida ja sisäiset ruokapalveluveloitukset alittivatkin talousarvion noin 100 000 eurolla. Toisaalta tämä muutos alensi varhaiskasvatuksen budjetoituja henkilöstömenoja noin 640 000 eurolla ja vastaavasti lisäsi vuokratuloja sekä sisäisiä ruokakustannuksia yhteensä saman verran.

Asiakasmaksulakimuutos vähensi varhaiskasvatuksen toimintatuottoja sekä ostopalvelupäiväkotien lakkauttaminen näkyi asiakasmaksutulojen vähenemisenä verrattuna vuoteen 2018.

Varhaiskasvatuksen toimintakulut alittivat budjetin noin 0,5 miljoonalla eurolla talousarviossa 2019. Henkilöstömenot alittivat budjetin noin 70 000 eurolla, koska vuonna 2019 loppuvuodelle sijoittuneita kuluja henkilöstömenoihin ei tullut kuten aiempina vuosina. Kunnanhallituksen myöntämää lisämäärärahaa varhaiskasvatuksen opettajien palkankorotuksiin ei myöskään käytetty.

Palvelujen ostot varhaiskasvatuksessa alittivat budjetin noin 400 000 eurolla. Varhaiskasvatuksen asiakkaat eivät vuonna 2019 valinneet kunnan ulkopuolista esiopetusta arvioitua määrää, joten säästöä syntyi noin 140 000 euroa. Kahden leikkikerhon toiminnan loppuminen kunnassa, johti puolestaan noin 80 000 euron alitukseen, näille alustavasti suunniteltujen yhteisöavustusten jäädessä pois. Vuoden 2019 loppuvuodesta ei myöskään tehty kunnan sisäisiä it-veloituksia, joka näkyy noin 90 000 euron alituksena.

Koulutuspalvelujen tuloylitykset selittyvät pääosin valtionavustusten ja hankeavustusten ennakoitua suuremmilla (143 000€) tuloilla. Henkilöstökulut ovat koulutuspalveluissa kasvaneet vuoteen 2018 verrattuna ja tämä näkyy menoylityksinä. Sisäilmaongelmaisten rakennusten aiheuttamat kustannukset näkyvät vielä vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Väistötiloissa toimi koko lukuvuoden 2019 Jokipuiston koulu ja Söderkulla skola sekä Sipoonlahden koulu toimivat osan lukuvuodesta 2019 väistötiloissa. Sipoonlahden uuden koulukiinteistön ensimmäinen osa otettiin käyttöön syksyllä 2019 ja vastaavasti muutostyöt aloitettiin kiinteistön vanhassa osassa. Käynnissä on myös Nikkilän Sydämen laajennus.

Kulttuuri ja vapaa-aikayksikkö on pysynyt talousarviossa.

Varhaiskasvatuksessa lapsimäärät ovat pysyneet lähes muuttumattomina. Lukio-opiskelijoiden määrässä on nousua 14 oppilaalla. Peruskouluissa oppilasmäärät laskivat kolmella oppilaalla.

4.6. Tekninen valiokunta, rakennus- ja ympäristövaliokunta

Teknisen valiokunnan, rakennus- ja ympäristövaliokunnan toimialalle oli asetettu kuusi valtuustoon nähden sitovaa toiminnallista tavoitetta, jotka kaikki toteutuivat. Sitovien tavoitteiden toteutumista oli Teknisessä valiokunnassa seurattu vuoden aikana säännöllisesti. Tästä tarkastuslautakunta haluaa esittää toimialalle kiitoksen.

Tekninen valiokunta ylitti vuonna 2019 investointimäärärahansa 2,5 miljoonalla eurolla. Kunnanvaltuusto on jälkikäteen hyväksynyt ylityksen.

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tähän menettelyyn ja korostaa taloudellisen seurannan ja tarkan suunnittelun merkitystä.

Moitittavaa löytyy myös tulosityksikötasolla rakennusvalvonnasta, ympäristönsuojelusta sekä katu- ja viheralueyksiköistä.

Rakennusvalvonnassa on osassa asetetuista toiminnallisista tavoitteista jääty jonkin verran, ero asetettuihin tavoitteisiin ei ole kovinkaan suuri ja johtuu mahdollisesti hakemusten vähenemisestä, luvut jätetyistä hakemuksista ei kuitenkaan ilmene kertomuksesta.

Tarkastuslautakunta kehottaa seuraamaan jätettyjen hakemusten määrää osastokohtaisissa tunnusluvuissa.

Osassa toiminnallisissa tavoitteissa oli taas päästy tavoitetta parempiin tuloksiin. Rakennuslupien käsittelyaikoja oli onnistuttu lyhentämään vuodesta 2018 sekä alitettu vuodelle 2019 asetettua tavoitetta ja siitä kiitos yksikölle. Poikkeamislupien käsittelyaikoja oli onnistuttu lyhentämään vuodesta 2018 mutta jääty kuitenkin vuodelle 2019 asetetusta tavoitteesta.

Valmistuneiden tai käyttöönotettujen asuntojen lukumäärä ylitti asetetun tavoitteen selvästi kuten myös asuinrakentamiseen myönnetyt luvat.

Ympäristövalvonnassa on jääty tavoitteista kohdissa Luvat ja päätökset sekä Lausunnot, kun taas kohdassa Haittailmoitukset asetetut tavoitteet ylittyivät selvästi. Yksikön kertomuksesta ei käy ilmi, mistä johtuu, että tavoitteisiin ei ole päästy. Syy tavoitteista jäämiseen tulisi tuoda esille kertomuksessa. Rekrytointia tulisi edelleen myös tehostaa, jotta saadaan puuttuvat resurssit palkattua.

Katu- ja viheralueyksikössä on numeroiden valossa saavutettu kaikki toiminnalliset tavoitteet. Taloudellinen tulos ei kuitenkaan anna mairittelevaa kuvaa toiminnasta. Toimintamenojen hillintään tulee kiinnittää huomiota kuten yksikkö myös itse toteaa.

Yksikön tulisi myös huolehtia, että investointihankkeiden sopimukset tallennetaan niille tarkoitettuun sopimusten hallintajärjestelmään. Tätä ei ole noudatettu kaikkien sopimusten osalta.

Tarkastuslautakunta kiinnittää yksikön sekä koko teknisen osaston huomion siihen, että hankintalainsäädäntöä tulee ehdottomasti noudattaa. Sopimukset tehdään kilpailutuksen voittaneen yrityksen kanssa sekä tallennetaan siihen tarkoitettuun järjestelmään.

Toimitilapalveluluiden osalta oli pienoista ylitystä talouden osalta. Käytössä olevien toimitilojen osalta oli noin 10000 htm2 ylitys. Passiivisten toimitilojen suuri osuus 7500 htm2 herättää ihmetystä. Selitys huomattavalle lisäykselle tulisi tuoda esille toimintakertomuksessa.

Ihmetystä herättää myöskin Uuden varikon käyttö. Rakennus on ollut kunnalla vuokralla alkuvuodesta 2019 mutta näkyvää korjaustoimintaa ei ole vielä aloitettu. Jos korjaustoiminta aloitetaan keväällä 2020 niin korjaus todennäköisesti valmistunee aikaisintaan vuoden 2020 loppupuolella. Tällöin rakennus on ollut passiivisessa käytössä melkein kaksi vuotta, jota ei voida pitää hyväksyttävänä.

Tarkastuslautakunta esittää, että kaikista kunnan omistamista tai käytössä olevista kiinteistöistä tehtäisiin selvitys ovatko ne tarkoituksenmukaisessa käytössä ja ovatko kunnan toiminnan kannalta tarpeellisia. Tarpeettomista tiloista tulisi pyrkiä luopumaan kokonaistaloudellisin perustein.

5. Henkilöstö

Sipoossa oli vuoden 2019 lopussa voimassa yhteensä 1 313 päätoimista palvelusuhdetta, mikä on 1 enemmän kuin edellisvuonna. Palvelussuhteista oli vakituisia 992 eli 74 % ja määräaikaisia 310. Määräaikaisen henkilöstön osuus oli 24 %, mikä on edelleen hieman suurempi kuin kunta-alalla

keskimäärin (21 %), mutta pienempi kuin Sipoossa vuoden 2018 lopussa. Työllistämistuella palkattuja oli 9 (2018 oli 11 henkilöä).

Vuoden 2019 lopussa koko henkilöstöstä 56,8 % oli suomenkielisiä ja 43,2 % ruotsinkielisiä, ruotsinkielisten osuus koko henkilökunnasta on lisääntynyt 0,3 % vuodesta 2018. Koko henkilöstöstä naisia oli 83,8 % ja miehiä 16,2 %, joten naisten suhteellinen osuus oli vähentynyt 0,2 % verrattuna edelliseen vuoteen. Kunnan johdossa miehiä oli 62,5 % ja naisia 37,5 %, mutta vastaavasti muissa esimiestehtävissä toimivista miehiä oli 26,5 % ja naisia 73,5 %. Sipoon kunnan vakinaisen henkilöstön keski-ikä oli 46,1 vuotta. Henkilöstön kotikuntana on 54,2 %:lla Sipoo ja seuraavaksi eniten asui Porvoossa (16,6 %), Helsingissä (8,8 %), Vantaalla (4,6 %) sekä Keravalla (3,4 %) ja 12,4 % henkilöstöstä asui muissa kuin edellä mainituissa kunnissa.

Vuonna 2019, työnantajan palkkaperusteisia eläkemaksuja, maksettiin 8 186 700 euroa eli 300 565 euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Varhaiseläkemenoperusteinen maksu lakkautettiin vuonna 2019 ja palkkaperusteinen eläkemaksu muuttui siten, että se jatkossa sisältää sekä työnantajan että työntekijän eläkemaksun ja työkyvyttömyyseläkemaksun. Työkyvyttömyyseläkemaksu on Sipoossa tällä hetkellä 1,0 % palkkasummasta.

Kunnan henkilöstömenot sivukuluineen olivat puolestaan 58 116 000 euroa, jolloin henkilöstömenojen kasvu on ollut 2,2 % vuodesta 2018. Palkkamenoja nosti eniten sopimuksenmukainen järjestelyvaraerä (1.1.2019) sekä palkkojen 1 % yleiskorotus (1.4.2019). Henkilöstömenojen kasvua on kuitenkin hillinnyt edelleen lomarahapalkkojen leikkaus Kiky-sopimuksen piirissä. Pelkät palkkamenot kasvoivat peräti 7,1 %, mutta olivat silti 2,3 % pienemmät kuin mihin oli talousarviossa varauduttu.

Tarkastuslautakunta haluaa kaikkien osastojen kiinnittävän huomiota palkkamenojen budjetointiin.

Palvelusuhteiden lukumäärä on kasvanut erityisesti tekniikka- ja ympäristöosastolla. Henkilömäärältään suurin osasto on sivistysosasto, jonka palveluksessa on 53 % kunnan koko henkilöstöstä. Kokonaisina työvuosina kunnan henkilöstöresurssin käyttö vastasi 1212 henkilötyövuotta, joka on 10 enemmän kuin vuonna 2018.

Sairauspoissaolojen määrä pieneni lähes 8 % verrattuna vuoteen 2018. Sairauspoissaolopäiviä oli 1591 päivää vähemmän kuin vuonna 2018, joten vähennys on merkittävä. Sairauden takia menetettiin kuitenkin yhteensä 17 648 kalenteripäivää ja sairauspäivien määrä on edelleen suurempi kuin esimerkiksi vuonna 2017. Eniten kasvoi keskipitkien 8-30 pv poissaolo. Suhteutettuna henkilöstömäärään sairauspoissaolot olivat 13,5 kalenteripäivää työntekijää kohden. Vuonna 2017 sairauspoissaolot olivat keskimäärin 12,3 päivää työntekijää kohti. Joka kolmannella (31,7 %) työntekijällä ei ollut yhtään sairaspäivää vuonna 2019.

Tapaturmia kirjattiin 83 ja näistä aiheutui 215 poissaolopäivää. Sairauspoissaolojen palkkakustannukset olivat vuonna 2019 yhteensä 1 347 225 euroa, mikä on 81 813 euroa vähemmän kuin edellisenä vuotena. Merkittävin muutos lisääntyvissä poissaoloissa on tapahtunut sosiaali- ja terveysosastolla sekä sivistysvaliokunnan kulttuuri- ja vapaa-ajan yksikössä. Lyhyiden poissaolojen syyt liittyivät pitkittyneisiin infektio- ja vatsatauteihin sekä vastaavasti pitkien sairauspoissaolojen yleisimmät syyt olivat tuki- ja liikuntaelinongelmat, leikkaukseen liittyvät pre- ja postoperatiiviset tilanteet ja mielenterveyteen liittyvät sairaudet sekä kuntoutustuen tai työkyvyttömyyseläkkeen päätöksen odottaminen. Lyhyiden

poissaolojen kertymiä on seurattu osastoittain ja tarkasteltu yhdessä esimiesten kanssa huomioiden erityisesti muun muassa jaksamiseen sekä psykososiaalisten tekijöiden vaikutukseen lyhyissä poissaoloissa. Yksiköt, joissa lyhyet poissaolot ovat merkittävästi kasvaneet, on ollut haasteita mm. asiakasmäärien hallinnassa, toimintaympäristön muutokseen ja työyhteisön toimivuuteen sekä johtamiseen liittyvissä asioissa.

Tarkastuslautakunta suosittelee kyseisiä yksiköjä kiinnittämään huomiota työyhteisön toimivuuteen ja johtamiseen.

Henkilöstökoulutuksen kustannukset olivat vuonna 2018 noin 310 000 euroa eli 0,65 % palkkasummasta (vuonna 2018 0,59 %). Työkyvyn tukemiseen työntekijöiden säännöllisillä liikunta- ja kulttuuriharrastuksilla tuettiin vuoden 2019 aikana 69 731 eurolla, joka on 19 811 euroa enemmän kuin vuonna 2018. Edun käyttäjien määrässä ei ole merkittävää eroa verrattuna vuoden 2018 kokonaismäärään.

Tarkastuslautakunta kiittää henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja koulutukseen suunnattujen määrärahojen lisäämisestä ja suosittelee jatkamaan määrärahojen kasvattamista nykyisen suunnan mukaisesti.

Loppuvuonna 2019 toteutettiin aikaisempaa vuotta laajempi työhyvinvointikysely, jonka keskiarvo oli 3,7. Kysely oli pääosin sama kuin vuonna 2017. Kyselyyn vastasi 795 työntekijää vastausprosentin ollessa 65,2 %, joka on suunnilleen samalla tasolla kuin vuonna 2017, mutta huomattavasti korkeampi kuin vuoden 2018 toteutetussa huomattavasti suppeammassa sosiaalisen pääoman kyselyssä (45 %). Vuoden 2019 kyselyn vastausprosenttia heikentää sivistysosaston muita heikompi vastausaktiivisuus. Sivistysosaston vastausprosentti jäi 56,8 prosenttiin ja koska osasto on kaikista suurin, vaikuttaa se eniten koko kunnan vastausprosenttiin. Vastausaikaa jatkettiin kaksi kertaa ja esimiesten kautta on kannustettu henkilöstöä osallistumaan. Varhaiskasvatuksessa vastausten määrä nousikin muistutusten jälkeen jonkin verran, mutta koulutuspalveluissa muistutuksilla ei ollut suurempaa vaikutusta. Tähän on voinut vaikuttaa muutokset johtamisrakenteessa loppuvuonna 2019 ja, että muut asiat työllistivät esimiehiä. Opettajille on ilmeisesti myös suunnattu vuoden 2019 aikana useita muita kyselyjä, ja tämä on saattanut vähentää vastausintoa. Vuoden 2017 työhyvinvointikyselyn tulosten käsittely jäi kunnassa hieman kesken ja tämän on arvioitu myös johtaneen matalampaan vastausintoon vuoden 2019 kyselyssä.

Tarkastuslautakunta kehottaa henkilöstöhallintoa ryhtymään konkreettisiin toimenpiteisiin työhyvinvointikyselyn vastausprosentin nostamiseksi esimerkiksi tarjoamalla sähköisen kyselyn lisäksi myös mahdollisuuden täyttää kysely paperilomakkeella.

Työhyvinvointikyselyn kysymykset esitettiin väittäminä ja pisteytettiin asteikolla 1-5 sen mukaan onko vastaaja samaa vai eri mieltä väittämästä. Viisiportaisella asteikoilla arvioituja väittämiä oli kaikkiaan 26. Kysymykset käsittelivät mm. työn sujuvuutta, omia voimavaroja, lähiesimiestyötä, työnantajan toimintaa sekä tasa-arvon sekä yhdenvertaisuuden toteutumista. Kysely toteutettiin Kevan verkkotyökalulla. Tulokset käsitellään ja esitellään osasto-, vastuualue- ja yksikkökohtaisina keskiarvoina. Korkein vastausprosentti oli talous- ja hallintokeskuksella ja aktiivisimmin vastasivat esimiehet, hallinto- ja toimistotyöntekijät sekä asiantuntijatehtävissä toimivat. Työhyvinvointikyselyn tuloksia tullaan käsittelemään ensin kunnan johtoryhmässä sekä kunnan pääluottamusmiesten kanssa,

jonka jälkeen tuloksia käsitellään osasto- ja vastuualuekohtaisesti. Tulosten pohjalta on tarkoitus työyhteisökohtaisesti suunnitella ja toteuttaa kehittämistoimenpiteitä.

Tarkastuslautakunta haluaa tietää, mitkä ovat konkreettiset kehittämistoimenpiteet, joihin työhyvinvointikyselyn tulosten pohjalta on ryhdytty osastoittain.

Vastausten perusteella tavoitteiden ja toiminnan selkeys sekä mahdollisuus ammatilliseen kehittymiseen ja tietojen ja taitojen monipuoliseen hyödyntämiseen koettiin vahvimpina tekijöinä kuten myös esimiestyöskentely sekä kokemus siitä, että työntekijä voi vaikuttaa omaan työtään koskeviin asioihin. Perehdyttämisen koettiin myös toimivan paremmin kuin vuonna 2017 tehdyssä kyselyssä ja työntekijät kokivat myös aikansa riittävän paremmin työtehtäviensä hoitamiseen. Haasteiksi koettiin muun muassa eri yksiköiden välisen yhteistyön toimimattomuus, organisaation johtamistapa, organisaation johtamisen avoimuuden puute sekä työntekijöiden yhdenvertainen kohtelu. Kyselyyn vastanneista 65 % ilmoitti käyneensä tavoite- ja tukikeskustelun (TaTu) eli ns. kehityskeskustelun esimiehensä kanssa kuluneen vuoden aikana.

6. Muita havaintoja

Tarkastuslautakunta on havainnut, että kaikkia sopimuksia ei ole viety sopimusten hallintajärjestelmään kunnanhallituksen ohjeistuksen mukaisesti.

Tarkastuslautakunta kehottaa kaikkia osastoja toimimaan kunnanhallituksen antamien ohjeistusten mukaisesti.

7. Johtopäätökset

Sipoon kunnan taloudellinen ja toiminnallinen tulos ei ole hyvä. Kunnan toimintaa ei kaikilta osin ole järjestetty tarkoituksenmukaisesti.

Tarkastuslautakunta haluaa kuitenkin kiittää kunnan suorittavaa henkilöstöä joustamisesta ja aloitteellisuudesta muuttuvassa toimintaympäristössä.

8. Allekirjoitukset

Sipoossa 8. päivänä kesäkuuta 2020

Harri Lehtonen, puheenjohtaja

Hannele Rauha, varapuheenjohtaja

Hans-Peter Lindgren

Minna Lindblom

Kirsi Toivola